

## 2. ULUSLARARASI İSTANBUL BİENALİ

## Çağdaş kültürle bütünleşirken

**Bizi çağımızın sanatsal değerleriyle karşılaştıran İstanbul Bienali bu kez daha zengin ve daha kapsamlı. Başarılı ve aksayan yanlarıyla ay sonuna kadar sürecektir olan bienalden, gelecek yıllar için sonuçlar ve dersler çıkarmakta yarar var.**

**PROF. DR. İSMAİL TUNALI**

Eylül ayı, sanat etkinlikleri yönünden doyurucu bir ay olmuştur diyebiliriz. 16 Eylülde açılan "İz-nik Çinileri Sergisi" ve 25 Eylül'de başlayan 2. İstanbul Bienali, bu etkinliklerin iki doruğunu oluşturuyor. Biri, kültür dünyamızda büyük bir geçmişe pencere açarken, öbürü de çağdaş kültür ile olan bütünleşme eylemini yaşanan bir gerçekliğe dönüştürüyor.

2. İstanbul Bienali, bizi çağımızın sanatsal değerleri ile karşılaştırıyor. Bienallerin her yerde amacı budur ve bu olması gerekir. Adından da anlaşıldığı gibi bienal sergilerinde, son iki yıl içinde ortaya konan sanat yapıtları, en yeni sanat anlayışlarını yansıtan sanat yapıtları sergilenir. Bir bakıma bienal, yeninin peşindedir ve yeniyi var olan kültürle kazandırmak ister. Bu nedenledir ki tüm dünyada yapılan bienaller, uluslararası olma özelliğine sahiptir.

İşte, her bienal, bu ortak, üniversal dilin en çağdaş ürünlerini sergilemek amacını güder ve onun varlık koşulu da budur. İki yıl önce, çağdaş sanat değerlerini kurumsal olarak ortaya ilk kez koyan İstanbul Bienali, iki yıl sonra bu doğrultuda, ama bu kez daha kapsamlı ve daha zengin olarak karşımıza çıkıyor.

2. İstanbul Bienali sergilerini düşünce olarak değil, ama organik olarak üç ana gruba ayırabiliriz. Birincisi, geleneksel yapıtlarda ve geleneksel çevrede sanat ve sergiler; ikincisi, herhangi gele-



**Tarihsel mekânlar ve çağdaş yapıtlar** — 2. İstanbul Bienali'nin tarihsel ve anıtsal mekânlardaki sergileri arasında Aya İrini'deki çalışmalar öne çıkıyor. Çalışmalarını Federal Almanya'da sürdüren heykeltıraş Mehmet Aksoy'un (üstte) yapıtları ve karı - koca Fransız sanatçılar Anne ve Patrick Poirier'nin (sağda) "Geçmiş Kültürün Sanatsal Yorumu" başlıklı işleri, Aya İrini'nin anıtsal mekânı içindeki örnek yapıtlar arasında. (Fotoğraflar: Yıldız Üçok)

neksel bir yapıdan bağımsız olan sergiler ve üçüncüsü de özel galerilerin oluşturduğu sergiler. Birincisi, Ayasofya, Aya İrini, Yerebatan Sarayı, Süleymaniye Kültür Merkezi gibi tarihsel - anıtsal mekânlarda açılan sergileri içine alıyor. İlk hemen şu noktaya işaret edelim ki bu adı geçen yapıtlar geleneksel değil, tarihi yapıtlardır. Bienal Düzenleme Kurulu'nun anladığı anlamda, bunlara "geleneksel yapı" denmez. Sanat tarihinde, mimarlık tarihinde "geleneksel yapı" kavramının tamamen başka bir anlamı vardır.

Bu yapıtlardaki sergilere gelince: Bu yapıtlar arasındaki en karakteristik sergi bizce, Aya İrini'deki sergidir. Daha 1. İstanbul Bienali'nde düşünülmüş olan, çağdaş yapıtlar ile tarihsel - anıtsal mekânlar arasında ilgi, ancak şimdi 2. İstanbul Bienali'nde ba-

şarılı olarak çözümlenmiş oluyor ve sergilenen yapıtlarla, örneğin Mehmet Aksoy'un plastikleri Anne-Patrick Poirier'nin "Geçmiş Kültürün Sanatsal Yorumu" yapıtı ve Neşe Erdok'un pentürleri, Aya İrini'nin anıtsal mekânı içinde kaybolmuyorlar. Tersine, o anıtsal mekâna sanatsal bir katkıda bulunuyorlar.

İkinci grup sergilere gelince, bunlar arasında Askeri Müze salonlarındaki sergi, sanatsal bakımdan en ilginç olanıdır. Çağdaş İspanyol, İtalyan sanatçıların yanında Türk sanatçıların yapıtlarına baktığımızda, bazı ulusal ton farklılıklarının dışında, yazımızın başında söylediğimiz gibi onlarda aynı ortak dili, aynı ortak beğeniyi görürüz. Hepsinin ortak beğeni doğrultusunda, aynı estetik düzeyde birleştiğini söyleyebiliriz. Burada, örneğin Hale

Arpacıoğlu, Komet, Şenol Yorozlu, Bünyamin Özgültekin ve Özer Kabaş'ın ulaştığı değer skalasını işaret etmek isteriz.

2. İstanbul Bienali'nin bir üçüncü sergi grubunu özel sanat galerilerinin sergileri oluşturuyor. 25'e varan sayısı ile İstanbul'un çeşitli bölgelerine dağılmış olan bu galeriler, düzenledikleri özel bienal sergileriyle bienal etkinliğine katılıyor. Ancak gördüklerimiz, kimisi gerçekten bienalin amaçları yönünde uygun sergiler düzenlerken, kimisi çağdaş sanatın pek çok gerisinde çırpınmaktadır.

Şimdi, yukarıda küçük bir kesit içinde dile getirdiğimiz gözlem ve düşüncelerimizden, 2. İstanbul Bienali ile ilgili bazı sonuçlar çıkarmak istiyoruz.

1- Bienal, teorik olarak hiç kuşkusuz çağdaş sanat adına destek-

lenmesi gereken ciddi bir etkinliktir. Bir avuç özverili insanın böyle bir etkinliği, ülkemizdeki bürokratik güçlüklerle ve kişisel engellemelere karşı yaratabilmiş olması bir başarıdır ve övgüye değer. Ancak bu, 2. İstanbul Bienali'nin pratikte bazı aksayan yanlarının olmadığı anlamına da gelmez.

Bunlardan biri, bienalin etkinliğini çok dağıtmış olmasıdır. Bienal sergileri, İstanbul gibi ulaşım sorunu olan bir kentte birbirinden çok uzak mekânlara dağılmış. Bu dağılmanın iki negatif sonucu doğuyor: Birincisi, bienal organik bütünlüğünü yitiriyor. İkincisi de bu birbirinden çok uzak mekânlara gidebilmenin seyirci için doğurduğu güçlük. Oysa, bienalin bir eğitsel amacının olması ve bunun da her gösteriyi çok sayıda insanın kolayca izlemesini sağlamak olması gerekir. Umarız ki gelecek bienal, bu konuda daha dikkatli davranır.

2- Özel galerilerin durumu. Burada büyük bir sorun ortaya çıkıyor. Şöyle ki, bir yandan galerilerle bienal düzenleme kurulu arasındaki ilgiler koordine edilemediği gibi, bienalin amaçları yönünden de galeriler arasında bir birlik ve uyum sağlanamamıştır. Öte yandan, düzenleme kurulu ile olan bu ilgi kopukluğu galeriler arasında hoşnutsuzluklara neden olduğu gibi galerilerin büyük emek, para ve zaman harcıyarak yapmış oldukları düzenlemeler, ilgisizlik nedeniyle heba olup gitmektedir. Bu nedenle, gelecek bienallerde galerilerin bienal kapsamı dışında tutulması, hem bienal yönetimi hem de özel galeriler için çok daha hayırlı olur sanırız.

3- 2. İstanbul Bienali ile ilgili eleştirilere bakacak olursak, bunların genelde seçici kurula yönelik oldukları görülür. Burada, bienalin yapısında bir yanlışlığın varlığına işaret etmek istiyoruz. Şöyle ki, düzenleme kurulu aynı zamanda seçici kurul olarak görev yapıyor.

Başka türlü söylersek, birbirinden ayrı olarak oluşturulması gereken bu kurullar, bienalde aynılaştırılmış bulunuyor. Oysa, bunların ayrıılması, daha doğrusu, mevcut düzenleme kurulunun dışında, ondan bağımsız bir seçici kurulun oluşması gerekir. Çünkü düzenleme kurulunun görevleri başkadır, seçici kurulun görevleri başkadır.

Yukarıda dile getirdiğimiz başarılı ve aksayan yanlarıyla ekim sonuna kadar devam edecek olan 2. İstanbul Bienali'nin Türk sanatçısına ve Türk seyircisine yararlı olmasını dileriz.